

Верифікація історичних фактів м. Львова в мережі Інтернет

Тетяна Білушчак

Кафедра СКІД

Національний університет “Львівська політехніка”

Львів, Україна

Tetiana.M.Bilushchak@lpnu.ua

Abstract. *The a series of false information about facts and events in the history of Lviv was investigated. Software services for information verification are offered.*

Ключові слова: верифікація, недостовірні інформація, історичні факти, м.Львів, соціальне середовище Інтернету, програмні сервіси.

Актуальність теми даного дослідження зумовлена тим, що в умовах інформаційного протистояння питання достовірності, об'єктивності розповсюджуваної в Інтернеті інформації і, зокрема, інформації щодо історичних подій, фактів, які відбуваються у Львові впливають на масову свідомість чи оцінку історичних подій чи фактів, що призводять до дезінформації в суспільстві. Метою дослідження є виявлення недостовірної інформації, а саме проведення верифікації історичних фактів м.Львова в мережі Інтернет.

Розглянемо декілька прикладів недостовірної інформації про факти, події м.Львова, які розповсюджуються через сайти, форуми, блоги, соціальні мережі, електронні ЗМІ. Серед опублікованих матеріалів в мережі Інтернет про події чи факти м.Львова не завжди автори публікації несвідомо чи свідомо «посилаються» на зображення, які не відповідають контексту статті. Власне, зображення «підсилює» інформацію в публікації, таким чином, веде в обману читача, а подальша перепублікація дозволяє поширювати та впливати на хибну оцінку, дезінформуючи аудиторію [1 – 5, 7–8].

Прикладом фейкового зображення в історії м.Львова є світлина річки Полтви вздовж центральної алеї проспекту Свободи до Оперного театру (https://i1.wp.com/photo-lviv.in.ua/wp-content/uploads/2016/04/KbEa_7UaYFE.jpg?resize=700%2C418). Робимо аналіз зображення,

де перевіряємо історичну достовірність – чи відповідає джерело реальним подіям. При аналізі виявлено, що завершення будівництва Оперного театру і відкриття споруди відбулося у 1900 році, на той час річка Полтва вже була замурована у підземний колектор на початку ХІХ ст. за рішенням магістрату. Також процес виявлення достовірності зображення при дослідженні історичної події м.Львова досліджено за допомогою програмних сервісів, які спеціалізуються на зворотному пошуку зображень його оригінального джерела і встановлення місцезнаходження опублікованих копій – *Google Search by Image, TinEye, FotoForensics* [4, 6]. Одним із результатів пошуку первинного джерела зображення чи співставлення зображення з тим, що вказано в дописі є з'ясування чи редагувалося фото до публікації. Для цієї частини верифікації є використання такого сервісу, як *ImageEdited?* Крім того, якщо у фото було внесено найменші правки – змінено контраст, яскравість тощо, – *ImageEdited?* це покаже разом із метаданими фотографії. З вище згаданих сервісів було виявлено, що дане зображення редагувалося, а первинне зображення це опублікування – *miasto Kalisz, Kanał Babinka (dawny), Ulica Babinia z fragmentem nieistniejącego kanału Babinka* (<https://polska-org.pl/7782164,foto.html>).

Наступним прикладом за розповсюдженням фейкової інформації за класифікацією, яка подає М.Кіца [9] можна розрізнити як таку, що має розважальний характер. Проте, така фейкова інформація має своє місце у дезінформації населення. Мова йде про статтю «У Львівському метро відкрилася футуристична бібліотека з 1,2 млн. книг» (<https://telegra.ph/U-Lvivskommu-metro-vidkrilasya-futuristichna-biblioteka-z-12-mln-knig->

04-11). Для певної частини аудиторії Інтернету, а особливо книгоманів така інформація потішала б, проте історично так склалося, що м.Львів не має такого виду транспорту як метро. При аналізі джерела розповсюдження такої інформації виявлено функціонування сайту львівського метрополітену. Сторінками сайту можна ознайомитися двома мовами: українською та російською. Зокрема, російською версією сайту інформується про те, що збудований львівський метрополітен бандерівцями в період нациської окупації м. Львова в роки Другої світової війни з використанням росіян як рабської сили. А підземку, названу іменем Степана Бандери і надалі використовують для тортур цього народу.

Продовжуючи тему львівського метро в інформаційній війні та в інформаційній маніпуляції певної частини аудиторії Інтернету, пов'язаних з фактами м.Львова при дослідженні виявлені в соціальних мережах – Twitter. При ретвіті статті про те, що Україна «готує для повернення Донбасу шибениці і концтабори», досліджуючи коментарі виявляємо, що для більшої переконливості розповсюджуваної дезінформації використовуються «фейкові» експерти та коментатори. Наприклад, один із коментарів до цього ретвіту: «У Львові одну гілку метро перекрили і поставили шибениці через метро. Чиста правда». Досліджуючи соціальну мережу як Facebook, також виявляємо недостовірну інформацію в дописі у вигляді фотофейку метрополітену після введення воєнного стану в Україні. Також аналізуючи коментарі, виявляємо, що користувачі від побаченого розділилися в думках, щодо перебування танків. Одні користувачі пишуть, що це метро в Одесі, інші, що це в Києві, а треті вказують на метрополітен Львова. Отже, при верифікації зображення використовуємо вище згадувані сервіси, які вказали на редагування зображення та на первинне зображення – кінцева станція Каховської лінії Московського метрополітену.

Отже, потрібно вміти проводити верифікацію інформації. Адже користувач сприймає та поширює хибну чи спотворену інформацію, яка впливає на свідомість суспільства, таким чином, потрапляє під вплив інформаційної маніпуляції.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] T.Bilushchak, A.Peleshchyshyn, M. Komova, “Development of method of search and identification of historical information in the social environment of the Internet,” Proceedings of the XIth International Scientific and Technical Conference (CSIT-2017), Lviv, 2017, pp. 196–199.
- [2] А.Заскальна, Т. Білушак, “Питання інформаційного протистояння в умовах інформаційної війни,” Матеріали VI Міжнародної наукової конференції (ICS-2017), Львів, 2017, С.38–39.
- [3] А.Пелешишин, Т.Білушак, “Інтернет-джерела як засіб використання інформації для джерелознавців”, Науковий журнал з історії та архівознавства «Сумський історико-архівний журнал», №XXVI, С.16–24, 2016.
- [4] A.Peleszczyszyn, T.Biluszczak, “Wykorzystanie przez historyka-źródłoznawcę serwisów programowych do określenia wiarygodności informacji w procesach Historycznych,” Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції “Інформаційне суспільство: тенденції регіонального розвитку” (ISRDT-2016), Львів, 2016, С. 56-57.
- [5] A.Peleshchyshyn, T.Bilushchak, “The Algorithm of Search and Identification of Internet Sources on Historical Events,” Proceedings 6th International Academic Conference of Young Scientists (HSS-2016), Lviv, 2016, pp. 230–231.
- [6] Т.Білушак, Менеджмент архівної діяльності: навч. посіб. Львів: Вид-во «ЛП», 2017.
- [7] A. Peleschyshyn, T. Bilushchak, “Analysis and classification of historical-oriented Internet sources,” Proceedings 5th International Academic Conference of Young Scientists (HSS-2015), Lviv, 2015, pp. 200–202.
- [8] О.Пригорницька, “Фейкова інформація в соціальних медіа: виявлення, оцінка, протидія”, Наук. пр. Нац. б-ки України ім.В. І. Вернадського: зб. наук. пр., Вип. 48, С. 311–321, 2017.
- [9] М.Кіца, “Особливості та методи виявлення фейкової інформації в українських ЗМІ”, Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Журналістські науки, № 883, С. 28–32, 2017.